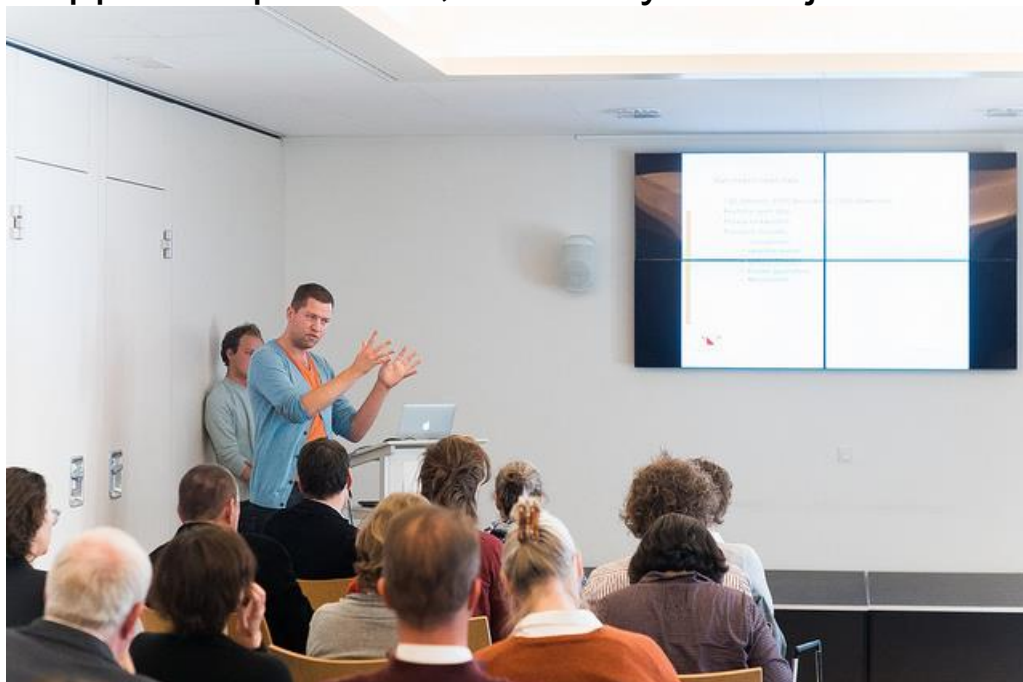

19/10/2016

Rapport: 'Open data, de hobby voorbij!'

Hoe ziet de toekomst van het hergebruik van overheids- en archiefinformatie er uit? Op 6 oktober j.l. werden de uitkomsten gepresenteerd van een verkenning onder hergebruikers van overheidsdata. Deze verkenning is door de Open State Foundation uitgevoerd in opdracht van Archief 2020. Wat voor kansen zien hergebruikers voor toepassingen van open informatie? Maar welke drempels verhinderen nog effectief gebruik en hergebruik? Hoe kunnen hindernissen worden weggenomen? En wat levert hergebruik van informatie op volgens de hergebruikers zelf?

Openbaarheid in Nederland? Het is nog te veel woorden en weinig daden, aldus algemene rijksarchivaris Marens Engelhard die de Inspiratiemiddag Toekomst Hergebruik Overheidsinformatie opende. Engelhard: "Openbaarheid is natuurlijk een kernfunctie voor archiefinstellingen. Er is veel dynamiek rondom dit onderwerp, ook door wetgeving als de Wet open overheid (Woo). Vooral actieve openbaarheid doet veel stof en emotie opwaaien, waarbij veel kritiek wordt verpakt als: het is technisch onhaalbaar en brengt hoge kosten met zich mee. Maar onder die kritiek gaat vaak angst schuil. De angst van ambtenaren om openheid van zaken te geven. De angst voor de teloorgang van de vrije gedachtevorming in bijvoorbeeld besluitvormingsprocessen. Die angst is reëel, ook gezien de huidige kracht van de media."

Engelhard vervolgde: "Het standpunt van het Nationaal Archief is dan ook: neem die angst serieus. Aan openbaarheid in Nederland schort nog veel. We hebben veel pretenties, maar maken nog te weinig waar. Terwijl de vraagstukken rondom overheidsinformatie en -besluitvorming stevig aan het veranderen zijn. Een voorbeeld is de ontwikkeling dat iedereen toegang moet hebben tot dezelfde overheidsinformatie. De Wet open overheid is een vehikel om dat te bereiken. En hoe gaan we bijvoorbeeld om met big data? De overheid is immers een grote verzamelaar van data die ook sturingsinformatie oplevert, bijvoorbeeld ten behoeve van bevolkingsgroepen of regio's. Kortom: er voltrekt zich een hele wereld van besluitvorming en sturing. Hoe die processen precies verlopen, daar is kennis over nodig. Archiefinstellingen hebben daarin een rol te vervullen van maatschappelijke

betekenis. Onder meer door kennis en ervaringen op open data te verzamelen, en te vertalen naar de praktijk.”

Acht aanbevelingen

De verkenning heeft geleid tot acht praktische aanbevelingen van hergebruikers van open data:

- Zet je data in de etalage! Toon als data-aanbieder (ook als archief) wat je in huis hebt. En heb je open data beschikbaar gesteld? Toon dat dan ook.
- Geef inzicht in wat je hebt aan overheidsinformatie en collectiedata. Laat zien welke data je beheert en welke je mogelijk digitaal en als open data beschikbaar kunt stellen. Laat ook zien wat niet openbaar kan en motiveer waarom.
- Onderhoud contact met (mogelijke) hergebruikers. Ga in gesprek met je hergebruikers, nodig ze uit en wees bereikbaar voor hun vragen.
- Leer van de informatiebehoefte en feedback van hergebruikers. Dat levert een beter datakwaliteit op, slimme oplossingen en initiatieven die gekoppeld kunnen worden.
- Werk ‘open by design’ voor duurzame toegankelijkheid en het vergroten van een veilig data-aanbod. Leg bij creatie van digitale informatie meteen vast welke informatie al open kan en welke (nog) niet. Zo kun je als overheid beter zowel actieve als passieve openbaarheid ‘inregelen’.
- Beleg transparantie in je organisatie. Beleg verantwoordelijkheden rondom transparantie bij een persoon in de organisatie. Wie is aanspreekpunt en wie jaagt het aan?
- Gebruik standaarden. Standaarden maken data vergelijkbaar en uitwisselbaar en dat maakt hergebruik makkelijker.
- Haal kennis in huis. Kennis kun je organiseren. Haal expertise in huis over open data en maak gebruik van je eigen open data.

Zet je data in de etalage

Wat zijn de ervaringen van ‘hergebruikers’ van overheidsinformatie? Van bedrijven, ontwikkelaars, journalisten, maar ook van overheden zelf die gebruikmaken van overheidsinformatie? Wat vinden zij van de datakwaliteit en wat adviseren zij data-aanbieders, zoals gemeenten, archiefinstellingen en uitvoerders? In opdracht van Archief 2020 deed Open State Foundation een brede verkenning onder hergebruikers. Tijdens het ochtenddeel van de bijeenkomst zijn de resultaten en aanbevelingen ervan gepresenteerd. ‘Zet je data in de etalage’ (hergebruikers moeten wel weten wat je te bieden hebt) was een belangrijke aanbeveling. Maar ook: ‘Onderhoud contact met hergebruikers’ (zo match je je aanbod met de vraag).

Kwaliteit telt

’s Middags liet een aantal overheidsorganisaties zien hoe zij open data in de praktijk brengen – elk vanuit een eigen noodzaak en aanleiding, en dus elk via een eigen aanpak, vaak met vallen en opstaan. De eerste best practice kwam van CBS, een ‘cijferfabriek’ naar eigen zeggen, met 4.000 open datasets. Maar volgens Dennis Ramondt van CBS zegt kwantiteit niks: “Het gaat om de kwaliteit. Actualiteit is onze leidraad in de keuze om data open te maken. We haken in op maatschappelijke ontwikkelingen. Het publiceren van open data gebeurt centraal, niet (meer) per afdeling. We hebben een vast productieproces en stellen onze infrastructuur ook beschikbaar aan andere partijen. Ook zorgen we voor terugkoppeling aan hergebruikers. Daar komen soms verrassende dingen uit. Wat wij van tevoren zien als probleem, is dat vaak voor hergebruikers helemaal niet! Onze tips: word hergebruiker van je eigen open data. En denk in ketens. Je weet tenslotte nooit waar je data terecht komt.”

Laat de meerwaarde zien

Ook de gemeente Utrecht is heel actief in open data, want informatie is de meest waardevolle grondstof binnen onze muren, vertelt Donovan Karamat Ali, informatiecommissaris. “De stap naar datagedreven sturing en open data is een echte cultuurverandering die tot stand komt als je kunt laten zien dat je met weinig middelen meerwaarde kunt creëren. Daarom jaag ik door de hele organisatie, om verschillende data op te halen en te combineren, in pilots bijvoorbeeld. En op utrecht.dataplatform.nl staan inmiddels 180 open datasets. De business beslist welke. Wel is het belangrijk om scherp te blijven. Privacy is en blijft een aandachtspunt.”

Single data list

Het Verenigd Koninkrijk kent de Single Data List. Op die lijst voor decentrale overheden staat welke informatie zij gestructureerd en gestandaardiseerd – over een bepaalde periode – moeten aanleveren aan de rijksoverheid. Niet eens als open data, maar gewoon: deze informatie moet je op die en die manier aanleveren. Tijdens de bijeenkomst presenteerde Arjan El Fassed een Single Data List als optie voor Nederland. Volgens respondenten van de verkenning was het gebrek aan standaarden en schaal bij lokale overheden namelijk de grootste belemmering voor het hergebruik van data. El Fassed: “Met een Single Data List ga je van data uitvragen naar data delen. En daar is grote behoefte aan, niet in de laatste plaats bij overheden zelf”.

Zet vooral de eerste stap

“Archief 2020 stimuleerde de afgelopen jaren veel kennis en ervaring in open data”, leidt Tine van Nierop, Archief 2020-projectleider Open Toegang, de interactieve sessie aan het einde van de middag in. “We zijn ook trots op de oogst van deze verkenning naar de toekomst van hergebruik. Binnenkort volgen nog de resultaten van de strategische verkenning naar platforms voor toegang tot open data. Handvatten genoeg dus om écht aan de slag te gaan met open data. Iets wat ook Digicommissaris Bas Eenhoorn ziet als een van de belangrijkste voorwaarden voor een open overheid.”

De drempels die overheidsorganisaties ervaren bij het open maken van data, en hoe die drempels te slechten met concrete stappen – dat onderwerp kwam aan bod tijdens de afsluitende interactieve sessie. Een van de uitkomsten van de sessie was: “Weet je of kun je iets (nog) niet als archiefinstelling, bijvoorbeeld? Bevrraag elkaar en haal zelf kennis in huis. Want een generiek stappenplan is niet te geven – open data betekent voor elke organisatie iets anders. Wissel kennis en ervaringen uit, middels de [kennisplatforms](#) bijvoorbeeld. Maar zet vooral de eerste stap.”

Links naar rapport, verslag en foto's

[Lees hier het volledige verslag](#) van de Inspiratiemiddag Toekomst Hergebruik Overheidsinformatie.

Bekijk alle foto's via [Flickr](#) en het volledige rapport is [hier](#) te downloaden.